

**Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali mintaqalar
raqobatbardoshligini oshirish yo'nalishlari**

Ulashov Aliboy Rashid o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi

aliboyulashov623@gmail.com

Hotamov Og'abek Hoshimovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi

Annotatsiya: O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish zamonaviy global iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning tezkor rivojlanishi mamlakatimizda iqtisodiy islohotlarning samaradorligini oshirish, samarali boshqaruv tizimini shakllantirish, shuningdek, mintaqalararo raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot – bu nafaqat texnologik yangilik, balki iqtisodiy samaradorlik, qulay biznes muhiti, mintaqalar raqobatbardoshligi va zamonaviy boshqaruv tamoyillarini joriy etish vositasidir ham.

Mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali mintaqalar raqobatbardoshligini oshirishda to'siq bo'layotgan asosiy muammolar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

- raqamli iqtisodiyotning asosiy infratuzilmalari (internet tarmog'i, ma'lumotlar uzatish texnologiyalari, raqamli to'lov tizimlari, elektron hukumat) o'rtasidagi integratsiyaning mukammal darajada emasligi;
- mintaqalar o'rtasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali mintaqalarning investitsion jozibadorligini oshirishga bo'lgan sayi-harakatlarning sustligi;

- hududlarda raqamli texnologiyalardan mehnat samaradorligini oshirishga bo'lgan yondoshuv (raqamli inklyuziya) va rag'batlarning sustligi;
- mintaqaviy boshqaruv tizimlarini takomillashtirishda raqamli iqtisodiyot ma'lumotlar bazasining shakllanishi va ulardan tahliliy maqsadlarda foydalanishga bo'lgan e'tiborning pastligi;
- raqamli iqtisodiyot vositalari ta'sirida mintaqaviy iqtisodiy klasterlarni shakllantirishga bo'lgan chora-tadbirlarning etarli emasligi shular jumlasidandir.

Mazkur muammolarni bartaraf etish va mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali mintaqalar raqobatbardoshligini oshirish maqsadida quyidagi yo'nalishlarda chora-tadbirlarni mukammal ishlab chiqish va ularni amalga oshirish zarur hisoblanadi:

Birinchiidan, raqamli iqtisodiyotning asosiy infratuzilmasi – internet tarmog'i, ma'lumotlar uzatish texnologiyalari, raqamli to'lov tizimlari, elektron hukumat va boshqa tizimlar – mintaqalarda samarali iqtisodiy faoliyat yuritish uchun qulay muhit yaratadi. Bu esa, o'z navbatida, tadbirkorlik subyektlari sonining oshishiga, xizmatlar ko'rsatish sifati va tezligining yaxshilanishiga olib keladi. Ayniqsa, elektron savdoning rivojlanishi ichki bozorni jonlantirib, mintaqaviy mahsulotlarga bo'lgan talabni oshiradi. Masalan, Samarqand viloyatida joriy etilgan elektron ko'rgazma maydonchalari orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini xorijiy bozorga chiqara boshladi.

Ikkinchiidan, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish orqali mintaqalarning investitsion jozibadorligini oshirish mumkin. Masalan, elektron litsenziyalash, onlayn tenderlar, soliq va bojxona tizimlarining avtomatlashtirilishi investorlar uchun shaffof va qulay muhit yaratadi. Xorijiy investorlar uchun mintaqaviy darajada maxsus axborot platformalari orqali taklif etilayotgan loyihalar, soliq imtiyozlari va mavjud infratuzilma haqida to'liq ma'lumotlar taqdim etilishi ularning ishonchini oshiradi. Bu esa, o'z navbatida, investitsion oqimni mintaqalarga yo'naltiradi.

Uchinchiidan, raqamli texnologiyalar mehnat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Raqamli ta'lim, masofaviy ish imkoniyatlari, onlayn konsalting va axborot

xizmatlari, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan tahliliy dasturlar – bularning barchasi hududiy resurslardan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Misol uchun, Qoraqalpog'iston Respublikasida masofaviy ta'lim dasturlarining kengaytirilishi natijasida yoshlar orasida IT sohasiga qiziqish ortib, zamonaviy kasb-hunarlariga ega bo'lish imkoniyati oshdi.

To'rtinchidan, raqamli iqtisodiyot hududlar o'rtasidagi tafovutlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Markaziy hududlar bilan chekka mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy tengsizlikni kamaytirishda raqamli xizmatlar vositasida bir xil imkoniyatlar yaratish mumkin. Bu jarayonda "raqamli inklyuziya" (ya'ni hammani raqamli imkoniyatlardan foydalanishga jalb qilish) muhim o'rin tutadi. Elektron sog'liqni saqlash tizimlari, raqamli ta'lim platformalari va masofaviy moliyaviy xizmatlar yordamida aholi turli mintaqalarda ham bir xil xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Beshinchidan, raqamli iqtisodiyotda ma'lumotlar bazasining shakllanishi va ulardan tahliliy maqsadlarda foydalanish mintaqaviy boshqaruv tizimlarini takomillashtirishga xizmat qiladi. Qarorlar qabul qilishda real vaqtdagi statistik ma'lumotlar, iqtisodiy ko'rsatkichlar, demografik va ijtimoiy o'zgarishlar hisobga olinadi. Bu esa, o'z navbatida, mintaqalarning raqobatbardoshligini oshirishga yo'naltirilgan aniq strategiyalarni ishlab chiqishga zamin yaratadi. Masalan, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan prognozlash tizimlari yordamida qaysi tarmoq yoki hududga investitsiya kiritish lozimligini aniqlash mumkin.

Oltinchidan, raqamli iqtisodiyot mintaqaviy iqtisodiy klasterlarni shakllantirishda ham katta ahamiyatga ega. IT-parklari, texnoparklar va startap markazlarining mintaqalar kesimida barpo etilishi yoshlar bandligini ta'minlash va innovatsion g'oyalarni tijoratlashtirish imkonini beradi. Hozirgi vaqtda Toshkent shahri, Farg'ona vodiysi va Buxoro viloyatlarida faoliyat yuritayotgan texnoparklar shunday misollardandir.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi nafaqat mamlakat miqyosida, balki mintaqalar kesimida ham barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Ushbu yo'nalishdagi siyosatni to'g'ri olib borish

mintaqaviy tengsizlikni kamaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, yoshlar salohiyatini ro'yobga chiqarish hamda xalqaro maydonda iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish uchun muhim vositadir. Shu boisdan, davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida raqamli iqtisodiyotni chuqurlashtirish va uni hududiy rivojlanish bilan uyg'unlashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasi.
2. Davlat statistika qo'mitasi hisobotlari, 2024 yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi rasmiy ma'lumotlari.
4. World Bank. Uzbekistan Digital Economy Country Assessment, 2023.
5. UNDP Uzbekistan. Digital Transformation Reports, 2023.
7. Regional Development and Digital Inclusion Reports, OECD, 2022.
6. IT Park Uzbekistan rasmiy sayti.